

Veelkleurig geloven in de polder

Duizenden mensen komen in mei bij elkaar rondom het thema 'Veelkleurig getuigen'. In een multiculturele viering, die natuurlijk zeer veelkleurig zal zijn, staan we stil bij 100 jaar Edinburgh. Ook wordt dan de uitgave 'Geef een gezicht aan elkaar' gepresenteerd.

Honderd jaar geleden vond in het Schotse Edinburgh de eerste wereldzendingconferentie plaats. Het was een moment van grote eenheid binnen de westerse protestantse zendingsbewegingen. De Raad van Kerken in Nederland, Evangelische Alliantie, Nederlandse Zendingraad, Evangelische Zendingalliantie en SKIN (Samen Kerk in Nederland) hebben dit moment aangegrepen om een unieke coalitie te vormen. Nog niet eerder hebben ze samen opgetrokken om een gezamenlijke viering te houden. Uniek is tevens dat de stichting Opwekking bereid is om als gastheer op te treden. Hierdoor wordt iets van de eenheid die in 1910 aanwezig was opnieuw zichtbaar.

De viering heeft kernmerken vanuit de verschillende tradities. De Ghanese voorganger Tom Marfo, predikant uit Amsterdam is de spreker. Hij strijdt al jarenlang tegen de gedwongen prostitutie van Afrikaanse tienermeisjes die beïnvloedt door voodoo praktijken hun land worden uitgesmokkeld om vervolgens in de prostitutie te belanden. De viering staat in het teken van verootmoediging en is gericht op de toekomst. Het feest van Pinksteren klinkt er volop in door.

Tijdens de viering presenteren we de uitgave 'Geef een gezicht aan elkaar'. In deze uitgave – op initiatief van de Raad van Kerken – wordt een zestal portretten geschilderd van mensen die in Nederland wonen en werken. Wat komen zij tegen, hoe leven zij hier, wat

Veelkleurig getuigen

betekent geloven voor hen. Naast portretten in woorden zijn er twee beeldportretten gemaakt.

Naast de viering kunnen mensen tijdens de gehele conferentie een ontmoetingsplein bezoeken, waar ze op een vrolijke en ongedwongen manier kennis kunnen maken met het leven van migrantenkerken. Samen vormen wij het lichaam van Christus en juist vanuit die gedachte is het ontmoetingsplein ontstaan. Er is een plaats om rondom 'eten en drinken' in gesprek te gaan met leden van migrantenkerken, er is een open podium met muziek en creativiteit, een tentoonstelling geeft een beeld van verschillende aspecten rondom zending van de afgelopen eeuw.

Leest u dit tijdig: bent u van harte welkom dit historische moment mee te maken op zaterdag 22 mei in de polder. Zo niet, dan kunt u via de uitgave 'Geef een gezicht aan elkaar' met het thema aan de slag.

De bijeenkomst vindt plaats op zaterdag 22 mei; de viering begint om 13.30 uur op het terrein van de Flevohof in Biddinghuizen. Informatie vooraf, maar ook verslagen achteraf, vindt u op www.raadvankerken.nl.

Theologie scoort hoog onder ambassadeurs

Er is een nieuwe lichterij ambassadeurs gestart, waarvan een groot deel een theologische achtergrond heeft. Dat is helemaal geen voorwaarde om ambassadeur te zijn. Maar het geeft ongetwijfeld een basis om oecumenische gedachten uit te wisselen.

Er zijn zes mensen vanuit de kerken naar voren geschoven. Zij volgen de eerste lichterij van vijftien ambassadeurs op, die ongeveer een jaar lang zich met de Raad hebben verbonden. Een belangrijk thema voor de ambassadeurs dit jaar is het onderwerp 'vernieuwing van de oecumene'. Afsproken is, dat de groep over dat thema in discussie gaat met vertegenwoordigers van de verschillende beraadgroepen van de Raad van Kerken.

Het gaat om de volgende mensen: David Simon Reeb (evangelische broedergemeente) komt uit Herrnhut (Duitsland) en werkt sinds een half jaar in Zeist als parttime jeugdwerker, en als parttime jeugdwerker voor het landelijk verband van zijn kerk. Gerrit Visser, doopsgezind, is veiligheidsspecialist bij de gemeente Heerhugowaard. Max van der Wiel, de oudste ambassadeur, werkt als kapelaan in Den Bosch en bereidt een dissertatie voor over het thema van de stadspoorten. Leonie van Staveren is afgevaardigd door de Remonstrantse Broederschap en hoopt te zijner tijd haar geloofsbelijdenis te formuleren waarmee ze formeel toetreedt als lid. Zij is 25 jaar en studeert theologie in Utrecht. Ze is vooral geïnteresseerd in de godsdienstfilosofie. Maaïke de Reuver is 21 jaar. Ze studeert religie en levensbeschouwing aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Zij kan het ambassadeurschap van de Raad combineren met haar studie; ze verdiept zich onder meer in de mission statements van diverse leden van de WARC. Talitha van der Hoek tenslotte maakt het zestal compleet en is afgevaardigd door het Leger des Heils.

De Raad van Kerken heeft voor het eerst ambassadeurs aangesteld in 2008. Het gaat om jongvolwassenen, die een jaar lang gezicht geven aan het oecumenische werk in Nederland en die de Raad met advies bijstaan.

Vlnr: David Simon Reeb, Leonie van Staveren, Gerrit Visser, Talitha van der Hoek, Max van der Wiel, Maaïke de Reuver

Jongerenontmoeting

Met zo'n 25.000 jongeren Oud&Nieuw vieren, dat doen de broeders van Taizé al jaren, en elk jaar in een ander land van Europa. Dit jaar is Nederland aan de beurt.

De 33e Europese Jongerenontmoeting wordt in Rotterdam gehouden. Jongeren, die vanuit de hele wereld naar Rotterdam zullen komen, worden opgevangen in gastgezinnen. Doel is jongeren uit Oost- en West-Europa bij elkaar brengen voor uitwisseling over geloof, leven en cultuur en daardoor bouwen aan vrede.

De stad Rotterdam heeft duidelijk laten merken dat zij de Europese Jongerenontmoeting wil ontvangen. De katholieke en protestantse kerkgemeenschappen van verschillende steden rond Rotterdam (zoals Den Haag en Delft) zullen ook betrokken zijn bij de ontvangst van jongeren.

De organisatie van de Jongerenontmoeting is in handen van de broeders van Taizé. Ter voorbereiding is door de broeders een stuurgroep samengesteld, waarin vertegenwoordigers van de Rooms-Katholieke Kerk en de Protestantse Kerk. Deze stuurgroep coördineert alle voorbereidende werkzaamheden,

28 | 12 | 2010 – 1 | 2 | 2011

Taizé
www.taize.fr
Rotterdam

zowel in Rotterdam en omgeving, als in de rest van het land.

De Jongerenontmoeting wordt ook wel een 'pelgrimage van vertrouwen' genoemd. Het betekent: vijf dagen tienduizenden jongeren uit heel Europa en verder in Rotterdam en omgeving; de kerk ervaren als teken van gemeenschap in de mensenfamilie; gastvrij ontvangen worden in gezinnen, andere gezichten van de Nederlandse cultuur ontdekken en werken aan een toekomst van vrede; samen bidden met zang en in stilte, openstaan voor de schoonheid van gemeenschap met God; je geloof verdiepen, getuigen van hoop ontmoeten die proberen het evangelie handen en voeten te geven te midden van de uitdagingen van vandaag.

Als voorbereiding op de Jongerenontmoeting woonden twee broeders van Taizé in maart en april een aantal gebedsbijeenkomsten bij op verschillende plekken in Nederland.

Viering in Taizé

Meer informatie is te vinden op www.taizeinederland.nl en op www.taize.fr/nl. De stuurgroep is bereikbaar via Irene Versnel, tel. 06 23636355, i.versnel@pkn.nl

Vragen over lidmaatschap Raad

De Raad van Kerken kreeg diverse vragen binnen over het lidmaatschap van de Raad. Er zijn kerken en organisaties die zich willen aansluiten, er zijn recent nieuwe leden toegelaten en er zijn organisaties die het advies kregen om een aanvraag als lid om te zetten in een aanvraag als associé. Wat zijn nu de beleidslijnen die daarbij gelden? Op de website staan diverse 'frequent asked questions'. Hier een extract daarvan.

1. Worden er nog wel nieuwe kerken toegelaten als lid van de Raad?

Antwoord: Ja. Ze dienen kerk te zijn en zij dienen de preambule te onderschrijven of te verklaren het geloof verwoord in de preambule te delen. In de preambule staat onder meer dat de kerken Jezus Christus als God en Heiland belijden overeenkomstig de Schriften. De preambule drukt dus uit wat de kerken gemeenschappelijk hebben en vormt daarmee de inhoudelijke basis voor de Raad.

2. Brengt een lidmaatschap van de Raad ook verplichtingen met zich mee?

Antwoord: Ja. Een kerk die lid is benoemt een afgevaardigde die de vergaderingen bijwoont. Ze promoot in eigen kring de Charta Oecumenica. Ze werkt mee in de lijn van het onderling afgestemde beleidsplan. En ze betaalt een financiële bijdrage.

3. Wat voegt de Raad toe aan andere vormen van oecumenische samenwerking?

Antwoord: De Raad van Kerken is een fellowship van kerken. Het is het een van de weinige organen met een institutionele basis. Afgevaardigden komen uit de leidinggevende lichamen of organen van de kerken.

4. Wat zijn de meest recente aanpassingen in de statuten van de Raad?

Antwoord: In 2001 heeft de Raad nog eens bevestigd dat kerken in de strikte zin van het woord volledig lid kunnen zijn van de Raad. De meest recente aanpassing dateert uit 2009. Daarin heeft de Raad via de formule van de associatie een deelname voor andere organisaties mogelijk gemaakt in andere vormen van betrokkenheid, enerzijds om een aantal huidige kandidaat-leden die wellicht niet voor lidmaatschap in aanmerking komen toe te laten, anderzijds om nieuwe geïnteresseerden gelegenheid te bieden mee te doen.

5. Wat is het verschil tussen een lidmaatschap en een associé?

Antwoord: Zowel leden als associé's nemen volwaardig deel aan de besprekingen in de vergaderingen. Als er gestemd moet worden heeft een lid stemrecht en een associé adviesrecht. Stemming vindt in de regel plaats bij toelating van nieuwe leden; andere zaken worden zo mogelijk bij consensus geregeld.

6. In hoeverre kan een kerk proefdraaien als lid?

Antwoord: Een kerk kan kandidaat-lid zijn voor vijf jaar als zij nog niet aan een lidmaatschap toe is.

7. Kan de Raad aanvragen voor lidmaatschap afwijzen als hij als doel heeft de eenheid van kerken te willen dienen?

Antwoord: Ja. De Raad beoordeelt of een aanvraag aan de criteria voldoet en of sprake is van instemming met de preambule.

Bespreking crisis kan scherper

Kerken kunnen het debat over de financieel-economische crisis nog wel scherper inzetten. Dat stelt prof. dr. Herman Noordegraaf, hoogleraar voor het diakonaat in Leiden, in een gesprek met Joost Röselaers.

Joost Röselaers sprak met Herman Noordegraaf naar aanleiding van de dramatische ontwikkelingen op de beurs. Volgens Noordegraaf zijn de kerken nog onvoldoende bezig geweest met de effecten van de kredietcrisis in bijvoorbeeld Afrika. 'Vanuit de ethiek en de bestemmingsvragen (welk type samenleving is nastrevenswaardig?) kunnen kerken hun eigen achtergrond inbrengen zonder te pretenderen *de* oplossing voor alles te hebben', zegt Noordegraaf. 'Juist doordat kerken niet gebonden zijn aan specifieke machtsposities en belangen kunnen zij zonder opgeheven vinger meedenken aan het ontwikkelen van een perspectief. Ik mis in het huidige debat te zeer de meer fundamentele en bredere benadering. We moeten de draden van het Conciliair Proces weer oppakken.'

Op de vraag om een theologische duiding van de crisis, zegt Noordegraaf: 'Er was sprake van institutionele tekorten (te weinig regulering) en een culturele crisis die zich uitte in een erosie van de publieke moraal en een verblinding, die we theologisch kunnen duiden als afgoderij. De bijbel spreekt van afgoderij als iemands leven zijn verankering niet zoekt in God, maar zich verslingert aan aardse zaken. Middelen zoals geld worden dan doelen en leggen beslag op iemands leven. Waartoe zijn wij op aarde?'

Noordegraaf meent, dat de huidige economische crisis de grootste crisis is sinds de jaren dertig. Noordegraaf wijst erop, dat de huidige crisis omvattend en ingewikkeld is

Dr. Herman Noordegraaf

door het wereldomvattend karakter en doordat enkele crises elkaar opvolgden: op het gebied van voedsel, energie, grondstoffen en klimaat. De problemen zijn kolossaal.

Noordegraaf meent dat het besef is doorgedrongen dat het neo-liberale beleid, dat vanaf de tweede helft van de jaren zeventig overheersend was, met mensen als Reagan en Thatcher, gefaald heeft. Er moet een *fair en green deal* komen, meent de Leidse hoogleraar, armoedebestrijding en duurzaamheid moeten samengaan. 'Dat roept herinneringen op aan het Conciliair Proces voor gerechtigheid, vrede en heil van de schepping uit de jaren tachtig in de oecumenische beweging'.

Olijfolie belangrijk exportproduct voor Palestijnen

De Raad van Kerken in Nederland ondersteunt groepen in ons land die zich inzetten voor 'positieve discriminatie' van Palestijnse producten en voor diplomatieke initiatieven ter verbetering van de situatie van Palestijnen in Israël.

Dat schrijft de Raad in een reactie op het 'Kairosdocument', de verklaring die Palestijnse kerkleiders in december 2009 afgaven aan christelijke zusterkerken in de rest van de wereld. De Raad zegt het document te verstaan als een hartenkreet van Palestijnse christenen die - solidair met het eigen volk - onder woorden brengen hoezeer zij zich geknecht voelen. 'We realiseren ons', aldus de Raad, 'dat door de huidige situatie de bewegingsvrijheid en daarmee de ontplooiingskansen van veel gewone burgers in dit gebied ernstig worden belemmerd. We wijzen dat af en verlangen van de internationale gemeen-

schap en van Israël dat men werkt aan verbetering van de omstandigheden.

De Raad stelt verder dat binnen de kerken ruimte bestaat voor theologische verbondenheid met het Joodse volk en voor solidariteit met de Palestijnen. Wel wijst hij op de bijzondere situatie van Palestijnse christenen. 'De Palestijnse christenen nemen in het geheel een eigen positie in, aan de ene kant getroffen door de maatregelen die alle Palestijnen treffen, aan de andere kant is er de zorg als christelijke minderheid te zoeken naar waardering en erkenning.

Olijvenpluk in Palestina

Een belangrijke bijdrage aan de vrede wordt volgens de Raad geleverd door te streven naar economische voorspoed. Daarvoor ziet hij momenteel aan Palestijnse kant te weinig mogelijkheden. 'We achten het dan ook alleszins de moeite waard dat er initiatieven zijn in Nederland van groepen die zich inzetten voor positieve discriminatie van Palestijnse producten en Palestijnse diplomatie ten einde de mogelijkheden voor de Palestijnen beter voor het voetlicht te brengen. Zoals bekend zijn er ook organisaties die de afname van Israëlische producten stimuleren.'

De organisatie Canaan Fair Trade houdt zich bezig met de promotie van producten uit Palestina. Canaan is met een capaciteit van een miljoen liter olijfolie per jaar inmiddels de grootste exporteur van olijfolie in Palestina geworden. Woordvoerder Rens van den Bulck zegt daarover: 'Consumenten worden zich bewust van de situatie in Palestina en sommigen zijn bereid voor hun olijfolie meer te betalen. Voor de boeren is het een erkenning dat de wereld hen niet in de steek laat.'

Steun voor stembus

Vertegenwoordigers van verschillende religies onderzoeken de mogelijkheid om bij de komende verkiezingen te laten zien dat ze vanuit hun geloofsovertuiging een bijdrage willen leveren aan de democratie.

Je kan bijvoorbeeld tegelijk gaan stemmen met voorgangers van andere religies, om zo zichtbaar te maken dat je samen wilt leven en werken aan de opbouw van de samenleving. Het is een mogelijkheid die men ook plaatselijk kan oppakken.

Het is de tweede keer dit jaar dat we in Nederland naar de stembus gaan. Verschillende plaatselijke raden van kerken hebben bij de gemeenteraadsverkiezing een bijdrage geleverd aan het publieke debat en de meningsvorming. In Driebergen maakte de raad een shortlist met relevante thema's met daarbij in het kort de keus die de plaatselijke politieke partijen maken. Een groep van 37 voorgangers in de regio Twente bracht een manifest naar buiten waarin werd gewaarschuwd tegen de verharding in de samenleving. Het manifest bestond uit tien punten die ingaan op zaken als de financiële crisis, de migratie en de integratie.

De kerken in Rotterdam wilden vooral zichtbaar maken dat men de eenheid en de bestuurbaarheid van de stad in het oog zou moeten houden bij het stemmen. Ze verspreiden daarom posters met een ritssluiting die – naar mate hij verder opengaat – de stad verder in tweeën slijt. In Den Haag verzorgden de kerken diverse meditatie in het kerkblad over relevante politieke onderwerpen.

Henk Baars, een van de schrijvers, formuleerde onder meer: 'De Haagse politiek is terecht bang voor een populistische aardverschuiving bij de komende gemeenteraads-

verkiezingen. Diakenen en andere kerkelijke professionals in de wijken weten al sinds jaar en dag dat er altijd een veenbrand aan ongerichte ontevredenheid is. Soms fikt het en soms zit de brand onder de grond. De fik zal zich nu ongetwijfeld politiek vertalen ten voordele van populistische partijen. Maar nergens in Europa zien we dat die invloed tot sociale verbeteringen leidt. Scherp polariseren leidt dikwijls tot verwoesting van het positieve menselijk kapitaal. Mensen aan de onderkant gaan er dan nog meer op achteruit.'

De kerken zijn over het algemeen voorzichtig met uitspraken om te voorkomen dat de inbreng als concreet stemadvies wordt uitgelegd. Uit een anoniem onderzoek van het Nederlands Dagblad blijkt echter dat de overgrote meerderheid van (protestantse) voorgangers vindt dat gemeenteleden niet op een partij als de PVV behoren te stemmen. Leaders van charismatische kringen laten daarin de gemeenteleden nog het meeste ruimte.

Via de website www.raadvankerken.nl houdt de landelijke Raad mensen geïnformeerd over de voortgang van de gesprekken en de ideeën die binnenkomen om als kerken ook bij de landelijke verkiezingen actief mee te leven en mee te denken.

Berichten

Webawards

Martijn Arnoldus, brein achter de website van de evangelisch-lutherse gemeente Haarlem - Beverwijk mocht zaterdag 20 maart de gouden webfish-award in ontvangst nemen tijdens de Kerk en gemeentebeurs in Utrecht. Uit circa honderdvijftig inzendingen was de lutherse website de beste uitvoering in de categorie gemeenten en parochies.

Namens de IKON, Stichting Leve de Kerk, de Protestantse Kerk in Nederland en de Raad van Kerken werden er drie prijzen uitgereikt in de categorie 'gemeenten en parochies', en drie in de categorie 'organisaties'. Bij de gemeenten was de tweede plaats voor de vrije baptisten in Groningen en de derde plaats ging naar de rooms-katholieke parochie Joppe.

Bij de organisaties was de eerste plaats voor de website www.domineeworden.nl, waarmee de protestanten proberen jonge mensen te interesseren voor het ambt van predikant. De tweede plaats was voor de website www.blikoponeindig.nl en de derde plaats ging naar de www.nationalesynode.nl.

Het juryrapport was kritisch over de kwaliteit van vele websites. 'Je moet de kerk eigenlijk al als hobby hebben of er in werken om de website te begrijpen.' Ook viel het hem op, dat websites nauwelijks verwijzen naar de bredere verbanden van de eigen kerk en de verschillende kerken. De kerken bevestigen daarmee het oude, wat rommelige beeld.

Albayrak wil vaart houden

De wetgeving rond de asielprocedure zal sneller en zorgvuldiger worden en zal vervolgaanvragen voorkomen. Dat schrijft staatssecretaris Albayrak van Justitie in antwoord op een brief van de Raad waarin hij zijn bezorgdheid kenbaar maakt over het op staat terecht komen van groepen asielzoekers, en in het bijzonder kinderen.

'De overheid kan niet onbeperkt de verantwoordelijkheid nemen voor de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers die niet willen voldoen aan de wettelijke verplichting Nederland te verlaten, ook niet als er kinderen in het spel zijn.' Ze wijst er dan ook op dat ouders zelf eerstverantwoordelijk zijn voor hun kinderen, en dus ook voor de opvang.

Albayrak onderschrijft het belang om zoveel mogelijk te voorkomen dat asielzoekers op straat terecht komen. Op grond van de Vreemdelingenwet 2000 krijgen asielzoekers na een definitieve afwijzing van het asielverzoek nog een termijn van 28 dagen om hun vertrek zelfstandig te realiseren. Indien deze periode niet voldoende blijkt te zijn, bestaat er tevens de mogelijkheid om de vreemdeling nog voor een periode van maximaal 12 weken in een vrijheidsbeperkende locatie te plaatsen, waar verder aan het vertrek wordt gewerkt.

Annemarie Jorritsma op de bijeenkomst in Utrecht

Gemeenten opener voor religies

Gemeenten zien de waarde van religie meer onder ogen dan in het verleden. Ook zoeken gemeenten in toenemende mate samenwerking met organisaties en groeperingen van verschillende overtuigingen. Dat heeft Annemarie Jorritsma, voorzitter van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gezegd bij een bijeenkomst van In Vrijheid Verbonden, een samenwerkingsverband van verschillende religies in Nederland, waar ook de Raad van Kerken onderdeel van uitmaakt. Ook de koningin was aanwezig bij deze bijeenkomst in Utrecht. Zes religieuze en levensbeschouwelijke stromingen in ons land vroegen met de bijeenkomst aandacht voor verdraagzaamheid en respect voor elkaar.

Verwijzing naar Noach als reactie op klimaatop

De monotheïstische religies kennen alle drie de persoon van Noach. In een gezamenlijke reactie van joden, moslims en christenen op de klimaatop in Kopenhagen sluiten vertegenwoordigers daarop aan. De Raad van Kerken, het Contactorgaan Moslims en Overheid en de Joodse kerkgenootschappen verwijzen naar Noach als referentiepunt voor een onzorgvuldige omgang met de schepping.

De verklaring benoemt de gezamenlijke belangstelling voor het milieu en zegt: 'De oplossing van het klimaatprobleem raakt aan de houding van mensen en de achterliggende waarden en normen. Het is ten diepste een moreel, ethisch en spiritueel probleem.' De vertegenwoordigers zijn dan ook teleurge-

steld dat de internationale klimaatop in Kopenhagen niet aan de verwachtingen heeft beantwoord.

En als het gaat over Noach, zegt de tekst: 'Aan het verbond met Abraham gaat echter het verbond met Noach (Noah, Nuh) nog vooraf, een verbond niet alleen met de mens, maar met al wat leeft. Noach belichaamt voor ons de houding van gerechtigheid en verantwoordelijkheid voor heel de schepping, in het zicht van een dreigende ondergang. Zijn naam betekent 'troost'. Hij laat door zijn houding en gedrag zien hoe hoop die door de diepte is heen gegaan bijdraagt aan een vernieuwing van de schepping. Zo symboliseert hij onze hoop.'

Ter plaatse

Tsjerkepaad en Jabikspaad in Friesland

De raad van kerken in Friesland heeft in 2004 het Tsjerkepaad (Kerkenpad) ingesteld: 25 kerken werden in de zomermaanden opengesteld voor het publiek.

In 2008 stelden al 240 kerken binnen Friesland hun deuren open voor bezoekers, die in groten getale (meer dan 30.000) van de gelegenheid tot rondleiding en informatie gebruik maakten. Zij werden daarbij verwelkomd door mensen uit de kerk.

Een initiatief van Tsjerkepaad zijn de pylgertochten (pelgrimstochten). Deze tochten worden gehouden tussen september en juni op een zaterdag. Ze beginnen met een korte viering in de kerk, waarna de deelnemers gaan lopen over een gedeelte van het Jabikspaad. Het Jabikspaad bestaat uit een wandel- en een fietsroute van St. Jacobiparochie in Noordwest-Friesland naar Hasselt in Noord-Overijssel. Het Friese deel van de route is door pastoor J.R. van der Wal uit Bolsward uitgezet. Het traject voert over de vette klei van Het Bildt, door de wijde verten van de greidhoek in Midden-Friesland, de romantische bossen bij Oranjewoud en de waterrijke wereld van Noordwest-Overijssel. Onderweg worden de open kerken bezocht. De pelgrimsroute eindigt uiteindelijk in Santiago de Compostella in Spanje.

Musical

De oecumenische traditie kent vele uitingen; van maatschappijkritische analyses tot de verkoop van Max Havelaar-koffie. In Akersloot en Uitgeest wordt aan die uitingen een minder vaak voorkomende variant toegevoegd: de kerken brengen een musical op de bühne over Naäman. De musical Naäman wordt opgevoerd door parochianen van St. Jacobus Major en leden van de protestantse gemeente Uitgeest-Akersloot. De ondertitel luidt: 'Van havik tot duif'. Het project begon in september 2009. Tijdens de startdiensten van beide kerken werd het idee van de musical geïntroduceerd. Gemeenteleden konden zich inschrijven voor deelname. Het resultaat overtrof alle verwachtingen: meer dan 60 mensen meldden zich aan!

Pastores tegen verharding

Een groep van 37 predikanten en kerkelijk werkers in Twente heeft een manifest uitgebracht tegen de verharding in de samenleving. De ondertekenaars menen dat overal in de samenleving de onzekerheid en vaak ook de angst over de toekomst van ons land voelbaar is. 'Door de razendsnelle veranderingen in de samenleving en de grote verschuivingen in de onderlinge verhoudingen voelen velen zich vervreemd in de eigen woonomgeving, een levensgevoel dat door de financiële en economische crisis nog verder aangejaagd wordt.'

Zevenendertig voorgangers, onder wie ds. Pieter van Vliet, voorzitter van het Platform Levensbeschouwing en Religie in Hengelo en ds. Richard Vissinga, voorzitter van landelijk bureau DISK, hebben het zogenaamde Advents-manifest ondertekend. Het manifest bestaat uit tien punten. In de eerste punten wordt de huidige financiële crisis geanalyseerd en de daarbij komende problemen rond migratie en integratie. Het manifest paste bij de adventstijd en heeft in een tijd van verkiezingen weer nieuwe actualiteitswaarde.

Een vernieuwd oecumenisch mandaat in Noordenveld

De raad van kerken Noordenveld voelt de behoefte aan een agenda die duidelijker dan nu betrekking heeft op alle lidkerken. Ruim 40 jaar geleden, op 5 september 1969, werd de raad van kerken te Roden en Peize opgericht. Het getal 40 houdt in een periode van inkeer en bezinning. De huidige vier werkgroepen, te weten Oecumenische diensten, Oecumenische Vespers, Kerk en Samenleving en Leerhuizen werken met name voor het dorp Roden.

De eerste twee organiseren ongeveer twaalf oecumenische vieringen, Kerk en Samenleving heeft een aantal nieuwe projecten met een breder bereik in de markt gezet en ook de 'Voettocht in de Advent' vraagt om een bredere oecumenische inbedding. Verder probeert de huidige raad de kloof naar de samenleving te overbruggen door:

1. het gemeentebreed opstarten van Noordenveldialogen (een denktank 'Bomen op de Brink' die zich o.a. ten doel stelt de sociale cohesie binnen Noordenveld te bevorderen);
2. aandacht te vragen van cliëntenraden van de zorginstellingen

binnen de gemeente voor een goede geestelijke zorg van de groeiende groep bewoners binnen haar instellingen;

3. een verbreding van de 4 mei herdenking door deelname te bevorderen van bestuurders en jongeren vanuit de plaatsen in Duitsland waarmee Noordenveld een stedenband heeft.

De aangesloten kerken bezinnen zich op dit vernieuwd oecumenisch mandaat en in het verlengde daarvan op nieuwe mogelijkheden voor de oecumene in de toekomst.

Voettocht in de Advent

Pinksterketen als teken van verlangen

Pinksteren is bij uitstek een feest van christelijke eenheid en verbondenheid. In Zeeland spelen de kerken daar op in met het organiseren van een zogenaamde Pinksterketen. De Raad van Kerken Vlissingen is initiatiefnemer. De bedoeling van de Pinksterketen is het bevorderen van de verbondenheid, het begrip en het respect tussen de kerken.

De start van de Pinksterketen vond plaats tijdens de Paaswake in de Onze Lieve Vrouwe Kerk in Vlissingen. De paaskaars van de Raad van Kerken werd gezegend en aangestoken aan de grote paaskaars. Volgens afspraak ging de kaars vervolgens van de ene naar de andere kerk. Telkens bij het binnendragen spreekt men een tekst uit om het verlangen naar eenheid uit te drukken. De rondgang eindigt met Pinksteren in de Schaapskooi (PKN) van West-Souburg.

Internationale oecumene

Buitenlandse Zaken geeft prioriteit aan godsdienstvrijheid in Egypte

Nederland zal het thema van vrijheid van godsdienst aan de orde stellen in EU-verband. Dat zegt drs. Maxime Verhagen toe in een brief aan de Raad van Kerken. Hij reageert daarmee op de zorg die de Raad heeft uitgesproken over aanslagen in Nag Hammadi begin dit jaar. Verhagen wijst op de inzet van Nederland voor de mensenrechten als verwoord in de strategie 'Naar een menswaardig bestaan'. Uitgangspunt van Nederland is daarbij dat ieder individu het fundamentele recht toekomt om zijn of haar geloof in alle vrijheid te belijden, om van geloof te veranderen of om geen religieuze levensovertuiging aan te hangen. Nederland stelt dat thema ook aan de orde in diverse overlegsituaties, aldus de minister.

Hij refereert daarbij aan het onlangs gehouden landenexamen van de VN Mensenrechtenraad, waar Nederland dit onderwerp aan de kaak heeft gesteld. Daarnaast zegt hij toe, ook in EU-verband, in het kader van het EU-Associatieakkoord, met de Egyptische autoriteiten hierover te willen spreken. 'De Commissie zal in het kader van bestaande samenwerking met de Egyptische autoriteiten bespreken hoe onderwijsprojecten kunnen bijdragen aan de bevordering van respect en religieuze tolerantie.' Verhagen wijst er tenslotte op, dat Nederland het thema in bilaterale contacten bespreekt. 'Egypte behoort tot vijf pilot-landen, waarvoor naast een diepgaande analyse van de huidige situatie ook een actieplan is opgesteld om op structurele wijze bij te dragen aan concrete verbetering in de praktijk'.

Reorganisatie van Europese Kerken

De Europese Kerkenconferentie (CEC) bereidt een ingrijpende reorganisatie voor. De zogenaamde 'Revision Working Group' werkt aan modellen die eind 2011 in eerste lezing worden besproken in het Centraal Comité van de Europese organisatie.

De werkgroep heeft onlangs in Berlijn enkele hoorzittingen georganiseerd. Diverse directeurs van stafbureaus van de CEC maakten er hun opwachting. De CEC bestaat op dit moment uit drie commissies; een commissie 'Kerk in dialoog', een commissie 'Kerk in de samenleving' en een commissie 'Kerk en migranten'. Het personeel (ongeveer 22 formatieplaatsen) is verdeeld over twee locaties: Genève en Brussel. Kerken, groepen en individuele kerkleden kunnen een bijdrage leveren via www.cecrevision.dk.

Colin Ride, voorzitter reorganisatiecommissie

Naar een oecumenische kerkendag in Zeeland

Op 25 september 2010 vindt er in de binnenstad van Middelburg de eerste oecumenische kerkendag van Zeeland plaats. Middelburg beschikt over een groot aantal mooie, monumentale kerkgebouwen, die allemaal op loopafstand van elkaar liggen. In tien van die kerkgebouwen – plus de moskee en een jongerencentrum – zullen de kerken zich aan elkaar en aan de samenleving presenteren.

Het thema van de dag is 'verlangen en vertrouwen'. 'Vertrouwen' slaat voor ons op het tegoed dat kerken beheren: de schat aan geloof, symbolen en rituelen. Vertrouwen is de basis van al het menselijk samenleven. 'Verlangen' is voor ons een term die slaat op de toekomst van Gods koninkrijk – het verlangen naar vrede, gerechtigheid en heilheid van de schepping.

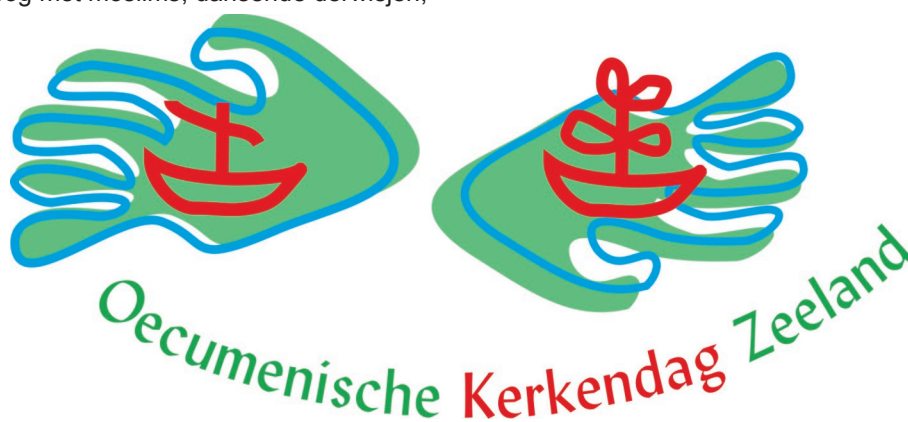
De dag zal worden geopend door commissaris der koningin, Karla Peijs. In de afsluitende viering zullen mgr. Hans van den Hende en PKN-synodepreses Peter Verhoeff, mee voorgaan.

In de tussenliggende tijd zal er in al die kerken veel te beleven zijn: zang en kerkmuziek, vragen rondom klimaat en milieu, dialoog met moslims, dansende derwisjen,

stilte, spiritualiteit met Leo Fijen, discussie met cultuureconoom Arjo Klamer en met Klaas van der Kamp, een kinderprogramma en een 'wake up call' voor jongeren. Mensen die niet kunnen kiezen, kunnen een kerkenpadwandeling langs alle kerken maken of op het abdijplein de markt van mogelijkheden bezoeken.

De organisatie van de dag ligt in handen van een projectgroep die is ingesteld door de Provinciale Raad van Kerken in Zeeland. Het is een grote, maar ook een leuke klus. Op dit moment is de grootste uitdaging nog het sluitend maken van de begroting én het enthousiasmeren van de mensen in gemeenten en parochies. Voor dat laatste doel is een mooi kerkendaglied geschreven door Michiel de Zeeuw en Mar van der Veer en is er een website geopend: www.kerkendagzeeland.nl.

Een van de lastigste punten was overigens het vinden van een geschikte datum. Allerlei data vielen af doordat dit jaar de koningin, de Giro d'Italia en de Four Freedoms Award Middelburg aandoen. Maar we hebben er vertrouwen in dat 25 september een mooie dag wordt en we kijken er verlangend naar uit.

Nacht der kerken in Nederland

Rotterdam is een evenementenstad. Marathon, Zomercarnaval, Dunya, Wereldhavendagen, Dance Parade, en sinds enkele jaren ook: Nacht der Kerken. Een door de kerken georganiseerd gebeuren op de laatste zaterdag van juni, het staat op de rol bij het Rotterdamse Evenementenbureau, om de twee jaar.

In de stad die de naam heeft foute lijstjes aan te voeren is enige creativiteit vereist om de kerken op de kaart te zetten en te houden. Er priemen niet zo heel veel kerktorens nog de hemel in. Het stadsbeeld van Rotterdam is seculier en wordt gedomineerd door wolkenkrabbers. Hoe help je kerken weer aan zelfrespect en het gevoel er toe te doen? Door dingen te organiseren die mensen en kerken en mensen in kerken bij elkaar brengen en op de kaart zetten in de wijk, en in de stad als geheel.

Daartoe importeerden we het handelsmerk 'Nacht der Kerken', meegenomen uit een van onze partnersteden, in Dresden. Zou zoiets ook in een havenstad lukken, waar cultuur

Dansen op muziek in soorten en kleuren

met een heel klein c'tje wordt geschreven? Nooit geschoten nooit geraakt. We riepen mogelijke partners bij elkaar, en het werd zwaan kleef aan. In 2007 een evenement in 17 kerken, op beide oevers van de Maasstad en op 27 juni 2009 presenteerden zich maar liefst 47 kerken, met 6000 bezoekers.

De samenwerking ontlokte wonderen. Zelfs de meest verlegen kerken kwamen voor de dag met een programma dat bezoekers trok. Natuurlijk bekende zaken als koorzang, orgelspel, rondleiding en soep met broodjes. Maar ook spannender programma's werden uit de kast gehaald. Muziek in soorten en kleuren, van Gregoriaans tot rap, van Geneefse psalmen tot vierhandig de Bolero van Ravel op het grootste orgel van Nederland. Ballet, toneel, spel en draaiende derwisjen. Debat en betoog, en een slotmanifestatie op het plein voor de Laurenskerk met betoog van burgemeester Aboutaleb om als kerken ook de andere religies een plek te gunnen!

Wat is het geheim van de succesformule? Elkaar een beetje gek maken met inspirerende ideeën. Je laten op vrolijken door creatieve formules bij de burens. Uitgedaagd worden plannen te ontwikkelen. Inmiddels is er een netwerk aan het ontstaan van steden die ook zoiets als een Nacht der Kerken doen of gaan doen. We streven naar een zelfde datum, wie weet een zelfde thema.

Op 18 mei, 14.00 uur is daarvoor een ontmoeting in het gebouw van de Raad van Kerken in Amersfoort, Kon. Wilhelminalaan 5.
Zie verder: www.nachtderkerken.nl

Uitgaven

Betaalbare vakanties

De nieuwe Gids Betaalbare Vakanties 2010 is verschenen. De werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA van de Raad van Kerken in Nederland heeft de gids samengesteld. In deze publicatie wordt een breed scala aan relatief goedkope vakantiemogelijkheden op een rij gezet, met korte beschrijvingen, prijzen en adresgegevens.

Het gaat voor het overgrote deel om vakantiemogelijkheden binnen Nederland, maar er worden ook enkele buitenlandse adressen genoemd. Omdat mensen met een beperking of chronische ziekte vaak rond moeten komen van een laag inkomen, is er voor hen een specifiek vakantiehoofdstuk opgenomen.

Gids Betaalbare Vakanties 2010 kost € 1,50 per stuk (+ porto) en is te bestellen via info@armekant-eva.nl.

Personalia

Nieuwe penningmeester en nieuwe voorzitter projectgroep Vluchtelingen

Mr. Jan Albert Visscher (1958) is de nieuwe penningmeester van de Raad van Kerken. Hij volgt mr. Hens Haeck op uit Voorburg, die de penningen meer dan acht jaar onder zijn hoede heeft gehad. Visscher studeerde bedrijfseconomie en belastingwetgeving. Hij is één van vier vennoten van de maatschap TAMEK Groep, een maatschap van (register)accountants en belastingadviseurs. Visscher is lid van de Protestantse Kerk.

Mr. Hens Haeck heeft na zijn pensionering jarenlang de financiën van de Raad beheerd. Hij noemde desgevraagd als één van de moeilijkste perioden de bezuinigingen, noodzakelijk geworden nadat de Rooms-Katholieke Kerk de bijdrage aan de Raad behoorlijk verlaagde. Hij moest mensen ontslag aanzeggen of verminderde werktijd. Hij heeft - dat is de andere kant van het werk - veel voldoening beleefd aan de inhoudelijke gesprekken.

Ir. Jan van der Kolk is door de Raad van Kerken benoemd tot voorzitter van de projectgroep Vluchtelingen. Van der Kolk (geboren in 1945) begon zijn loopbaan in 1970 als docent scheikunde en natuurkunde. Hij heeft jaren voor de overheid gewerkt, zijn laatste functie was die van plaatsvervangend directeur bij het ministerie van VROM. Daarnaast was hij lange tijd bestuurslid van ICCO en van de stichting Kerk en Wereld.

COLUMN COLUMN COLUMN

Kiezen

“Aan het eind zal ik u een stemadvies geven”, kondigde de pastoor aan. Er ging een schok door de kerk. Met gekromde tenen zat men de preek uit. “Daarom adviseer ik u...”. En tot ieders opluchting volgde: “... om woensdag te gaan stemmen”. Op zich een terecht advies. Maar het gevaar voor de democratie ligt minstens zo zeer in de mensen die wél gaan stemmen. De mensen die uit boosheid kiezen voor een partij die boosheid uitstraalt, of die zonder nadenken altijd hetzelfde stemmen. De mensen die vallen voor de uitstraling van nieuwe leiders, of die kiezen op één onderwerp dat hun eigen portemonnee raakt. Kiezers die hun stem laten bepalen door een snelle belofte in een televisieprogramma of door een enkel incident. Gevaarlijk. Want deze tijd stelt andere vragen: Hoe wordt barmhartigheid zichtbaar? Willen we een verdraagzame samenleving? Welke ruimte geven we aan de wetenschap? Mag er in het openbaar geloof geuit worden? Welke vrijheid is er voor eigen verantwoordelijkheid? Hoe ver gaat de taak van de overheid?

Waar vinden de gesprekken over die fundamentele zaken plaats? Niet op de televisie. Niet in het bekvechtende parlement. Niet in de stemwijzers en kieskompassen. Niet op de partijbijeenkomst. En al helemaal niet onder burens of collega's, want we leven in een cultuur waarin we het gènant vinden om iemand naar zijn of haar politieke overtuiging te vragen, laat staan het gesprek erover aan te gaan.

En het lijkt alsof dat in de kerk nog meer het geval is dan daarbuiten. Waarom mag politiek geen onderwerp zijn? Bang dat er in eigen kring veel meer Wildersstemmers zijn dan we willen weten? Bang voor ruzie tussen CDA-aanhangers en CDA-haters? Of hebben we nog een trauma van het kruisrakettendebat?

Nee, ik zoek geen partijpolitiek standpunt van de kerken. Ik zoek een plek waar mensen van goede wil rustig en goed geïnformeerd kunnen spreken over de fundamentele ethische vragen van de samenleving. Kerken hebben weet van dialoog, van bezinning, van samenlevingsvragen. Organiseer eens zo'n bijeenkomst! Doe het samen met de buurtvereniging, doe het samen met de moskee.

Kerken kunnen zich niet beperken tot de brave oproep om te gaan stemmen. Zo'n oproep is een loze kreet als kerken niet ook hun bijdrage leveren aan een cultuur waarin de keuze van de kiezer een echte keuze is.

Dobber

COLUMN COLUMN COLUMN

